

COL·LOQUI I COMUNICACIONS

COL·LOQUI

Sr. Ignasi Roviró: En primer lloc m'agradaria felicitar els dos ponents. El treball de Josep M. Pujol l'agraeixo moltíssim perquè des de feia anys necessitàvem una clarificació de les filiacions de les diverses branques del folklore, potser fins i tot m'atreviria a dir, dels folklores, i com aquestes s'han introduït al nostre país. No conec cap estudi, ni actual ni vell, que hagi plantejat aquesta qüestió. Per tant l'agraïment és doble: per l'esforç innovador i per l'aclariment d'un terreny tan difícil. Anem ara a la qüestió. El Sr. Aiats, tot recordant frases de Segimon Serrallonga, ha acabat la seva brillant ponència afirmant que "La cultura popular no és per entendre-la sinó per entendre'ns". Suposo que és una forma d'acabar, però jo la voldria agafar com a pregunta. Des de l'*Acadèmia* necessitem entendre-la. Vostè ha parlat de la música tradicional bàsicament com a oposició a la música l'actual. S'oposa a la música de masses, s'oposa a un control d'interessos majoritaris per part d'internacionals, s'oposa a allò que no és nostre... I en canvi, a partir d'aquesta explicació bàsicament sociològica que ha fet, el contingut, allò que és, no hi ha entrat. S'ha quedat a parlar del lligam amb el neoruralisme, de les relacions personals ... potser tot plegat és una explicació estrictament sociològica. Jo voldria estirar-lo una mica més i demanar-li que des del punt de vista de la matèria musical ens digués que és la música tradicional avui.

Sr. Jaume Aiats: He volgut evitar d'entrar en temes estrictament musicals perquè no em semblava ni el lloc ni el moment. La música tradicional a Catalunya la podríem datar, parlo de memòria i per tant d'aproximació, a principis dels anys 80 d'aquest segle. Fins poc abans no existeix l'etiqueta de música tradicional a Catalunya. Existeixen un conjunt de valoracions que sobre música popular,

culturapopular, músiques de tradició, etc., coexisteixen en activitats diverses. Però una denominació que movilitzi a un sector més o menys constant i que es faci servir com a bandera i com a determinació de grups de música, no. Aquell és un moment d'eclosió d'interessos d'identificació col·lectiva relacionats amb el moment polític-social i relacionats amb unes modes de sectors juvenils d'altres països europeus. Es fa un paral·lelisme amb la música celta –que és una altra etiqueta–, amb la música bretona, amb les músiques folk americanes, amb algunes músiques folk de països escandinaus i països centre-europeus..., i trobem que, a part de la utilització de la llengua catalana –que és un dels determinants importants de l'etiqueta–, els altres components musicals que hi entren a formar part, són molt més autors de les imatges musicals d'aquesta música celta, bretona, centre-europea, etc..., que no pas d'una suposada tradició catalana anterior. De tal manera que, generalment, es busquen per la composició pretextos de música catalana anterior. Aquests pretextos poden ser elements melòdics, generalment no coneguts, extrets de publicacions conegudes superficialment, reinterpretats sempre a partir de models i de construccions de la música culta, de la música pop...

El mateix es fa en quant a instruments. I alguns instruments passen a ser identificadors d'aquesta activitat musical catalana enfront d'altres –per sobre la gralla en podria esmentar algun altre–. Hi ha la reinvençió d'alguns elements sonors, per exemple de la cornamusa: només hi havia en actiu la cornamusa de Mallorca i es considera que s'ha de tenir una cornamusa catalana i es crea. Es crea a partir dels elements que es tenen a l'abast i, sobretot, l'interès és tenir una cornamusa que identifiqui pròpiament uns grups de música tradicional i no pas una cornamusa que tingui res a veure ni amb el so, ni amb la manera de fer-la servir, ni amb res de la tradició anterior. O sigui, hi ha un clar invent de la tradició, que és del tot legítim, del tot normal i que han fet totes les comunitats europees.

Però el que cal veure és com d'aquests elements musicals que s'argumenten com a propis, el que interessa és la productivitat social que està lligada a un moment històric, a unes necessitats històriques i sobretot a unes actituds personals i col·lectives.

Sr. Jordi Sales: Voldria fer una petició a les dues ponències que m'han semblat extraordinàries per centrar el problema i per mostrar-les, com deia l'Ignasi Roviró, d'aquí endavant en molts llocs. Voldria demanar-los que ens ho expliquin amb els exemples que teníem al cap tota l'estona que els hem anat seguint. Vull dir que a aquestes ponències ara els hi fa falta uns quants exemples, com la sardana, la jota, els castellers, les havaneres...

Sr. Josep M. Pujol: Una de les coses que jo havia exclòs d'entrada era de parlar de l'altre adjectiu que s'acostuma a posar al costat de popular, que és el de tradicional. Preparant aquesta ponència vaig llegir un treball d'un antropòleg, Jesús Contreres, que es titulava "La cultura tradicional a la Catalunya d'avui". Contreres parla de tot això que el Dr. Sales pregunta: de les sardanes, dels castellers... de totes aquestes qüestions. Diu Jesús Contreres que aquí també hi ha un fenomen de canvi. En el cas dels castellers hi ha extensió del seu lloc primitiu, de canvi social i d'un augment de la competitivitat que abans no existia.

Celebro que el Dr. Sales hagi indicat el cas de la sardana i de la jota: jo sóc de la Catalunya Nova i sé perfectament com es va introduir la sardana, per exemple, al meu poble. Abans de la introducció de la sardana es ballava una cosa que en deien la dansada: es feia per la Festa Major i consistia, efectivament, en unes jotes que es ballaven a la plaça pública. Però arriba un moment que la dansada es deixa de fer perquè queda obsoleta i aleshores entra la música del ball agafat. En aquells moments, el rector del poble per contrarestar els efectes perniciosos d'aquest tipus de música començà a introduir les sardanes en el cercle parroquial. Aquest, evidentment, és un bon exemple de recontextualitzacions.